

ON HYVÄ TIETÄÄ

Tieteen päivät 30 vuotta

Tieteen päivien tarkoituksena on tarjota uteliaalle yleisölle ajan tasalla olevaa uusinta tutkimustietoa, rationaalisen maailmankuvan aineksia sekä kertoa laajemminkin tieteen, sen mahdollisuuksista mutta myös rajoista.

Nykyisenkaltaiset säännöllisesti järjestettävät Tieteen päivät aloitettiin tammikuussa 1977 eli Tieteen päivät täyttää vuoden 2007 tammikuussa 30 vuotta. Alkuun joka viides ja sittemmin kolmas vuosi järjestettävät päivät ovat 1990-luvun puolivälistä alkaen järjestetty joka toinen vuosi. Vuoden 2007 Tieteen päivät ovat siten yhdennettoista. Yksittäisiä Tieteen päiviä järjestettiin lisäksi vuosina 1922 ja 1926 (Tutkijainkokous-nimellä) ja 1954 (Tieteen päivät -nimellä).

Suurelle yleisölle suunnattuja laaja-alaisia tiedetapahtumia järjestetään nykyisin Euroopassa lähes kaikkialla. Suurin osa tapahtumista on käynnistetty viimeisten 10 vuoden aikana, joten suomalaiset Tieteen päivät onkin yksi vanhimmista eurooppalaisista vastaavista tapahtumista. Edelle yltäneet vain Britannian Tieteenedistämisseuran tiedefestivaalit (aiemmin nimellä 'vuosikokous'), jotka onkin perustettu jo vuonna 1831!

Yleisöä eri tilaisuudet Tieteen päivillä ovat keränneet viime vuosina noin 15 000, lisäksi Internetin välityksellä päiviä seurataan runsaasti, niin suorina lähetyksinä kuin tallenteina (<http://video.helsinki.fi>).

Kaikkiin Tieteen päivien tilaisuuksiin on vapaa pääsy.

Tieteen päivät – missä?

Tieteen päivien ohjelma on keskitetty Helsingin yliopiston päärakennukseen (Fabianinkatu 33):

Päärakennus, uusi puoli:

Ala-aula: infopiste, Tähtitieteellinen yhdistys Ursan pienoispianetaario sekä keskeiset tiedekustantajamme uutuuksijulkaisuineen

2. kerros: luentosali 1

3. kerros: luentosalit 5–7 ja 13, näyttelyt, Päivystävät professorit, lehdistöhuone

4. kerros: pieni juhlasali

Päärakennus, vanha puoli:

Juhlasali: avajaiset (10.1.)

4. kerros: taiteentutkimus (12.1.)

Tieteiden yö (11.1.) levittäytyy useisiin paikkoihin Kruununhaassa ja sen liepeillä.

Tieteen päivien 2007 ohjelmasta

Tieteen päivillä tiede näkyy ja kuuluu: tässä Suomen laajimmassa tiedetapahtumassa suurelle yleisölle ohjelmaa on viisi päivää aamusta iltaan. Ohjelma on runsauden sarvi maailman hahmottamiseksi.

Tieteen päivien ohjelmassa pysyväistä on perusmuoto: *luentoja ja keskusteluja* viiden päivän ajan. Lisäksi ohjelmaan sisältyy päivän paineja, päivystäviä professoreita, tiedekeskus Heureka Tiedeteatteri, Tähtitieteellinen yhdistys Ursan pienoispianetaario, arkipäivän fysiikkaa -tietoiskuja, tieteen työpajoja, merkkipäiväluentoja, monenlaisia palkintoja (Vuoden tiedekirja, Vuoden professori ja Vuoden tiedetoimittaja) sekä Tieteiden yö.

Poliittiset päättäjät kohtaavat Tieteen päivillä tutkijat ja yleisön: avajaisissa puhuu ulkoministeri (10.1.), lisäksi ohjelmaan sisältyy Tutkijoiden ja kansanedustajien seuran Tutkaksen järjestämä keskustelu teemasta Teknologia ja politiikka (12.1.).

*

Tieteen päivien teemaan *Rajalla* kytkeytyy hyvin monipuolinen aiheiden kirjo: tieteiden rajat, historialliset rajat, aikakausien rajat, klassisen ja kvanttifysiikan rajat, henkisen ja fyysisen suorituskyvyn rajat, kasvun rajat, ihmisen ja koneen rajalla, raja ja konfliktit, elämän ja kuoleman rajalla, taiteen rajat, rajat ja raja-arvot, lajien esiintymisen rajalla, sukupuoli – rajatapauksia, terveyden ja sairauden rajat, yksityisyyden rajat, fyysikaalisen maailman rajoilla jne.

Ohjelmaa täydentää lisäksi suuri joukko ajankohtais-tutkimusta: Suomen Akatemian tutkimusohjelmat ja monet tutkimuksen huippuyksiköt esittelevät tuoretta tutkimustaan, samoin Stakes omia ajankohtaistutkimuksiaan.

Puhujina Tieteen päivillä ovat maamme eturivin tutkijat akateemikoista yliopistojen rehtoreihin ja kanslereihin, professoreista nuorempiin tutkijoihin sekä muutamia ulkomaisia puhujavieraita.

Kaikkiaan esiintyjiä vuoden 2007 Tieteen päivillä on ennätysmäärä: yli 300.

ULKOMAISIA PUHUJIA TIETEEN PÄIVILLÄ

Georgina Mace

Avajaisissa 10.1.2007 klo 10.00 puhuu luonnonsuojelubiologian professori **Georgina Mace** (Imperial College, Lontoo) otsikolla ”Status and trends of global biodiversity”. Hän on myös populaatiobiologiakeskus NERCin johtaja. Mace on Englannin johtavia biodiversiteettitutkijoita ja on toiminut Lontoon eläintieteellisen seuran tieteellisenä johtajana. Hänet on valittu seuraavaksi Kansainvälisen luonnonsuojelubiologian seuran puheenjohtajaksi. Mace kutsuttiin Royal Societyn jäseneksi vuonna 2002.

Macelle on myönnetty mm. OBE-ritarimerkki (Order of British Empire) vuonna 1998, lisäksi hän on saanut lukuisia palkintoja kuten Chicagon eläintieteellisen seuran Presidentin mitalin (2002) sekä brittiläiset Luonnonsuojelubiologian seuran palkinnon (2005) ja Biologian instituutin Huxley-mitalin (2005).

Roald Sagdeev

Akateemikko **Roald Sagdeev** on Marylandin yliopiston fysiikan professori ja Venäjän tiedeakatemian avaruustutkimuslaitoksen emeritusjohtaja. Sagdeevin johdolla toteutettiin mm. Apollon ja Sojuz-aluksen kohtaaminen avaruudessa, Venera-sarjan lennot Venukseen. Hänen johtajakaudellaan käynnistettiin myös suomalais-venäläinen avaruustutkimusyhteistyö.

Aiemmin Sagdeev teki merkittävän uran plasmafysiikona. Hänen kuumen plasman ja kontrolloidun lämpöfuusion tutkimuksensa ovat saaneet useita huomattavia palkintoja.

Sagdevilla oli myös huomattava asema Neuvostoliitossa perestroikan alkuvuosina. Hänet valittiin korkeimpaan neuvostoon 1987 ja hän toimi Mihail Gorbatshev ja Eduard Shevarnadzen neuvonantajana huippukokouksissa Genevessä (1985), Washingtonissa (1987) ja Moskovassa (1988). Hän toimi myös Gorbatshev neuvonantajana avaruuden siviilikäyttöä ja aseistamista koskevissa kysymyksissä.

Tieteellisen julkaisutoiminnan lisäksi Sagdeev julkaisi vuonna 1994 kirjan *The Making of a Soviet Scientist: My Adventures in Nuclear Fusion and Space from Stalin to Star Wars*.

Sagdeev on useiden kansallisten tiedeakatemioiden jäsen ja ensimmäinen Vatikaanin tiedeakatemiaan valittu neuvostoliittolainen tiedemies. Hän on saanut myös lukuisia palkintoja, mm. Amerikan fyysikkoseuran Leo Szillard

(1994) ja Maxwell-palkinnon (2001) sekä Leninin palkinnon (1984) ja Sosialistisen työn sankarinarvon (1986).

Sagdeev puhuu Tieteen päivillä 10.1. klo 17.00 otsikolla ”Legacy of Sputnik”.

Bengt Saltin

Ruotsalainen **Bengt Saltin** toimii fysiologian professorina Kööpenhaminan yliopistossa ja johtaa sen Lihastutkimuskeskusta. Hän on maailman johtava ja tunnustetuin liikuntalääketieteen tuntija, hänen toimintakenttensä liikkuu laajasti fysiologian, biokemian ja molekyylibiologian alueella. Aiemmin hän on työskennellyt sovelletun fysiologian professorina Karolinska institutetissa.

Saltin on mm. Kansainvälisen hiihtoliiton FIS:n lääketieteellisen komitean puheenjohtaja sekä WADAn asiantuntijajäsen. Hän on toiminut myös Kansainvälisen suunnistusliiton puheenjohtajana.

Saltin on saanut mm. Kansainvälisen olympiakomitean puolen miljoonan dollarin tiedepalkinnon. Hän on saanut lisäksi lukuisia kunnia-tohtoriuksia niin eurooppalaisilta kuin yhdysvaltalaisilta yliopistoilta. Saltinilla on läheiset kontaktit myös Suomeen, jossa hän on usein ollut vastaväittäjänä liikuntafysiologian väitöksissä.

Saltin esitelmöi Tieteen päivillä torstaina 11.1. klo 10.00 geenimanipulaatioteemasta otsikolla ”Gene manipulation to exceed the performance limits in sports: threats or fiction?”

Sverker Sörlin

Ruotsalainen **Sverker Sörlin** on aatehistorioitsija ja kirjailija sekä ympäristöhistorian professori Umeån yliopiston aatehistorian laitoksella. Sörlinille myönnettiin vuonna 2004 August-palkinto teoksistaan *Världens ordning* ja *Mörkret i människan*, yhdessä nide 3 *Europas idéhistoria* -teossarjassa. Palkinto on oman Tieto-Finlandiamme vastine Ruotsissa. Hänellä on lisäksi August-palkintoehdokkuus teoksestaan *Naturkontraktet* (1991). Sörlin on toiminut myös ruotsalaisen poikkitieteellisen *Tvärnsnitt*-lehden päätoimittajana.

Hänen käsikirjoittamansa televisiosarja ”Linné och hans apostlar” esitettiin Suomessa kesällä 2006 ja neliosainen sarja uusitaan joulun pyhinä sopivasti Tieteen päivien alla; Sörlin esitelmöi Tieteen päivillä lauantaina 13.1. klo 13.00 otsikolla ”Globalisering och offervilja – Linné och hans apostlar efter världens ljus”.

Muutamia muitakin ulkomaisia puhujia päiville saapuu, mm. Venäjältä, Virosta ja Ranskasta.

AVAJAISSET

Kuten Tieteen päivien kaikkeen ohjelmaan, myös päivien avajaisiin yleisöllä on vapaa pääsy. Avajaisissa yleisölle on tarjolla puheita tieteen ja politiikan huipulta sekä eturivin muusikoiden esittämää teemaan sopivaa musiikkia (ks. s. 11)

Tieteen päivien avajaismusiikki ja *Avanti!*

Tieteen päivien avajaisten musiikki on liittynyt aina päivien teemaan tavalla tai toisella. Niin tälläkin kertaa. Nyt musiikissa liikutaan osin tyyllilajien rajamailla, tarjolla tangoa ja teknoa – omanlaisesti käsiteltynä. Säveltäjäniminä Jukka Tiensuu (s. 1948) ja Juhani Nuorvala (s. 1961).

Tieteen päivien ”talonbändinä” on vuoden 1987 Tieteen päivistä alkaen toiminut muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta *Avanti!* erilaisin kokoonpanoin. Niin vuoden 2007 päivilläkin.

PÄIVIEN JÄRJESTÄJÄT

Tieteen päivien järjestäjinä ovat maamme tieteelliset seurat ja tiedeakatemit kokoava *Tieteellisten seurain valtuuskunta* (www.tsv.fi), tiedeakatemioiden yhteiselin *Suomen Tiedeakatemian Valtuuskunta* (www.helsinki.fi/science/deleg/) sekä *Suomen Kulttuurirahasto* (www.skr.fi). Nämä nimeävät kulloisillekin päiville järjestelytoimikunnan.

Tieteen päivien 2007 järjestelytoimikunnan puheenjohtajana on kansleri **Kari Raivio** ja muina jäseninä dosentti **Antti Arjava**, professorit **Aarne Halme**, **Ilkka Hanski**, **Matti Klinge**, **Ulla-Maija Kulonen**, **Ilkka Niiniluoto**, **Pirjo Stähle** ja dosentti **Teija Tiilikainen** sekä pysyvänä pääsihteerinä **Jan Rydman**.

Tieteen päivien keskeisinä tukijoina ovat päivien taustaanorganisaatioiden lisäksi olleet Tieteen Tiedotus ry sekä Helsingin yliopisto, joka tarjoaa Tieteen päivien käyttöön tilat.

TIETEEN PÄIVÄT SÄHKÖISESTI JA KIRJALLISESTI

Ohjelmaa voi seurata Internetin välityksellä kahdella eri ”kanavalla” osoitteessa video.helsinki.fi, johon myös talenteet aikanaan tulevat. Tarkempi ohjelmaopas syksyn aikana osoitteessa <http://video.helsinki.fi/tieteenpaivat2007/>. CSC ja Helsingin yliopiston tietotekniikkaosasto toteuttavat kuvauksen ja lähetyksen.

Tieteen päivien antia myös televisioidaan: YLE Tiede-ohjelmat tekee päiviltä taltiointeja Teema-kanavalleen.

Tieteen päivien luentojen pohjalta toimitetaan julkaisuja; näin esityksistä paitsi jääneetkin saavat mahdollisuuden tutustua päivien antiin eli uusimpaan eri alojen tutkimukseen yhdessä paketissa. Vuoden 2007 Tieteen päivien esitysten pohjalta artikkeleita julkaistaan jälleen niin erillisenä teoksena kuin *Tieteessä tapahtuu* -lehden vuoden 2007 niteissä.

Aiempien Tieteen päivien keskeinen anti on julkaistu teoksissa:

Suhteellista? Einsteinin suhteellisuusteorian jalanjäljillä (Toim. Jan Rydman, Yliopistopaino & Tieteellisten seurain valtuuskunta TSV 2005)

Tiede ja muutos – aaveet ja haaveet (Toim. Jan Rydman, TSV 2003)

Tiede ja elämä (Toim. Jan Rydman, TSV 2001)

Matkalla tulevaisuuteen (Toim. Jan Rydman, TSV 1999)

Maailmankuvaa etsimässä (Toim. Jan Rydman, WSOY 1997, 4. painos 2000)

Tutkimuksen etulinjassa (Toim. Jan Rydman, WSOY 1995)

Imago Mundi – Ihmisen ja tieteen uudet maailmat (Toim. Raimo Lehti ja Jan Rydman, WSOY 1993)

Isaac Newton – Jättiläisen hartioilla (Toim. Raimo Lehti, Tapio Markkanen ja Jan Rydman, Tähtitieteellinen yhdistys Ursa 1988)

Perinteet ja tulevaisuus (Toim. Paavo Hohti, WSOY 1983)

Suomen tieteen ulottuvuuksia (Toim. Risto Kautto, WSOY 1978)

Tieteen päivät – Vetenskapens dagar 1954 (Helsinki 1955)

Tieteen päivät ovat myös tuottaneet muita erillisjulkaisuja:

Tieteessä tapahtuu 1–7/2005; yhteensä 22 artikkelia Tieteen päiviltä 2005 sekä keskustelupuheenvuoroja. (Verkossa: www.tieteessatapahtuu.fi)

Tieteessä tapahtuu 1–8/2003; yhteensä 26 artikkelia Tieteen päiviltä 2003. (Myös verkossa)

Tieteessä tapahtuu 1–6/2001 ja 8/2001; yhteensä 24 artikkelia Tieteen päiviltä 2001. (Myös verkossa)

Tieteessä tapahtuu 1/1999. Tieteen päivien 1999 erikoisnumero. (Myös verkossa)

Tiedeopetus kouluissa – Mitä tiede ja tieteellisyys merkitsevät (Toim. Maija Ahtee ja Tapio Markkanen, Helsingin yliopiston opettajainkoulutuslaitos 1997). Vuoden 1997 Tieteen päivien yhteydessä järjestetyn opettajille suunnatun seminaarin pohjalta koottu artikkelikokoelma.

Liikkeen lait – Newtonin Principia 300 vuotta (Tapio Markkanen ja Anto Leikola, Helsingin yliopiston kirjasto 1987). Vuoden 1987 Tieteen päivien yhteydessä järjestettyyn näyttelyyn liittynyt julkaisu.

TIEDOTUSVÄLINEET

Tiedotusvälineitä palvelee päivien aikana 10.–14.1.2007 lehdistöhuone yliopiston päärakennuksen (Fabianinkatu 33) kolmannessa kerroksessa (sali 4).

MISTÄ LISÄTIETOA? MUUTOKSIA OHJELMASSA?

Lisätietoja Tieteen päivistä, niiden ohjelmasta ja mahdollisista muutoksista ja lisäyksistä antaa päivien pääsihteeri Jan Rydman (Tieteen päivät, Mariankatu 5, 00170 Helsinki, puh. (09) 228 69 227, fax (09) 228 69 291, sähköposti jan.rydman@tsv.fi)

Ohjelmavihkojen tilaukset: tilaukset@tsv.fi

Tieteen päivien ohjelmaa päivitetään mahdollisten muutosten ja täydennysten osalta verkossa: www.tieteenpaivat.fi

Informaatiopiste Tieteen päivien aikana keskiviikosta sunnuntaille 10.–14.1.2007: Helsingin yliopiston päärakennus, Fabianinkatu 33, puh. (09) 191 22 410.